

โรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์

(Animal rabies)

ปี พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์ ได้รับ รายงานการตรวจโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์จากห้อง ปฏิบัติ การทั่วประเทศรวม 19 แห่ง โดยมีจังหวัดที่ ส่งตัวอย่างส่งตรวจ 70 จังหวัด จังหวัดที่ไม่ได้ส่งตัว อย่างตรวจเลย 7 จังหวัด ได้แก่ อ่างทอง สิงห์บุรี ตาก แพร่ แม่ฮ่องสอน พะเยา และพัทลุง จำนวน 809 ตัวอย่าง ชนิดสัตว์ที่ส่งตรวจมากที่สุด คือ สุนัข 582 ตัว ร้อยละ 71.94 รองลงมา ได้แก่ แมว 131 ตัว (16.19%) สัตว์ชนิดอื่นๆ 49 ตัวอย่าง (6.05%) หนู 33 ตัว (4.07%) โคและกระต่าย 7 ตัว (0.86%) (ตารางที่ 1) จากจำนวนตัวอย่าง 809 ตัวอย่าง พบ เชื้อโรคพิษสุนัข 98 ตัวอย่าง ร้อยละ 12.11 ห้อง ปฏิบัติการที่ได้รับตัวอย่างส่งตรวจมากที่สุด คือ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอน บน ลำปาง จำนวน 258 ตัวอย่าง พบเชื้อ 22 ตัวอย่าง ร้อยละ 8.52 จังหวัดที่ส่งตรวจมากที่สุด 5 อันดับ แรก ได้แก่ เชียงใหม่ 220 ตัวอย่าง สกลนคร 183 ตัวอย่าง กรุงเทพ 133 ตัวอย่าง เชียงราย 27 ตัวอย่าง นนทบุรี 21 ตัวอย่าง จังหวัดที่ตรวจพบเชื้อโรคพิษ สุนัขบ้าสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ เชียงราย 16 ตัวอย่าง กรุงเทพ 15 ตัวอย่าง สงขลา 14 ตัวอย่าง ฉะเชิงเทรา 8 ตัวอย่าง และสมุทรปราการ 7 ตัวอย่าง สัตว์ที่ตรวจพบเชื้อทั้ง 98 ตัว พบว่า 36 ตัว ร้อยละ 36.73 ไม่เคยรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษ สุนัขบ้า มีเพียง 9 ตัว (9.18%) ที่เคยได้รับการฉีด วัคซีน ส่วนอีก 53 ตัว (54.08%) ไม่ทราบประวัติ (ตารางที่ 2) ในจำนวนสัตว์ที่ตรวจพบเชื้อทั้งหมด เป็นสัตว์มีเจ้าของ 23 ตัว ไม่มีเจ้าของ 7 ตัว ไม่ทราบ ประวัติ 68 ตัว (ตารางที่ 3)

สัตว์ที่ตรวจพบเชื้อ ช่วงอายุระหว่าง 6 - 12 เดือน 7 ตัว และอายุมากกว่า 12 เดือน 24 ตัว (ตารางที่ 4) อาการของสัตว์พบว่า ส่วนใหญ่แสดง อาการดุร้าย 43 ตัว ซึม 13 ตัว ไม่ทราบประวัติ 14 ตัว และอื่นๆ 28 ตัว (ตารางที่ 5) จากรายงานการ สอบสวนโรคเบื้องต้นโรคพิษสุนัขบ้าอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย โดย น.สพ.เบญจรงค์ สังขรักษ์ เป็น ที่น่าสังเกตว่า ปี พ.ศ. 2556 มีรายงานการตรวจพบ สัตว์ที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้ามากผิดปกติในภาคเหนือ 2

จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย (ผลบวก 16 ตัว จาก 27 ตัว) และจังหวัดน่าน (ผลบวก 6 ตัว จาก 7 ตัว) (ตารางที่ 6) ซึ่งอำเภอเวียงแก่น น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของการระบาดของ โรคพิษสุนัขบ้าในจังหวัดเชียงราย

จากข้อมูลจำนวนสัตว์ส่งตรวจโรคพิษสุนัขบ้าในบางจังหวัดมีจำนวนเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีโครงการสร้างพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้า (Rabies free zone) ซึ่งตั้งเป้าหมายให้ประเทศไทยปลอดโรคพิษสุนัขบ้าในปี พ.ศ. 2563 จึงคาดว่า จำนวนสัตว์ที่ ส่งตรวจจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกปี

ตารางที่ 1	ผลการตรวจวินิจฉัยโรคพิษสุนัขบ้า จำแนกตามชนิดสัตว์ ประเทศไทย พ.ศ. 2556		
ชนิดสัตว์	ส่งตรวจ	พบเชื้อ	ร้อยละของการพบเชื้อ จากจำนวนส่งตรวจ
สุนัข	582	87	14.94
แมว	131	6	4.58
โค	7	5	71.42
หนู	33	0	0
กระต่าย	7	0	0
อื่นๆ (ไม่ระบุ)	49	0	0
รวม	809	98	12.11

ตารางที่ 2	ผลการตรวจวินิจฉัยโรคพิษสุนัขบ้า จำแนกตามประวัติการได้รับวัคซีน ประเทศไทย พ.ศ. 2556		
ประวัติการฉีดวัคซีน	ส่งตรวจ	พบเชื้อ	ร้อยละของการพบเชื้อ จากจำนวนส่งตรวจ
ไม่ได้ฉีด	523	36	6.88
ฉีดมาแล้ว < 1 เดือน	0	0	0
ฉีดมาแล้ว 1 - 6 เดือน	1	0	0
ฉีดมาแล้ว > 6 - 12 เดือน	8	2	25
ฉีดมาแล้ว > 1 ปี	80	7	8.75
ไม่ทราบประวัติ *	197	53	26.90
รวม	809	98	12.11

* เนื่องจากไม่ได้รับข้อมูลในใบกรอกประวัติสัตว์

ตารางที่ 3	ผลการตรวจวินิจฉัยโรคพิษสุนัขบ้า จำแนกตามประวัติการมีเจ้าของ ประเทศไทย พ.ศ. 2556		
ประวัติการมีเจ้าของ	ส่งตรวจ	พบเชื้อ	ร้อยละของการพบเชื้อ จากจำนวนส่งตรวจ
มีเจ้าของ	81	23	28.39
ไม่มีเจ้าของ	495	7	1.41
ไม่ทราบประวัติ *	233	68	29.18
รวม	809	98	12.11

* เนื่องจากไม่ได้ระบุในใบกรอกประวัติสัตว์

ตารางที่ 4	ผลการตรวจวินิจฉัยโรคพิษสุนัขบ้า จำแนกตามช่วงอายุ ประเทศไทย พ.ศ. 2556		
อายุ	ส่งตรวจ	พบเชื้อ	ร้อยละของการพบเชื้อ จากจำนวนส่งตรวจ
< 3 เดือน	0	0	0
3 - 6 เดือน	0	0	0
> 6 - 12 เดือน	14	7	50
> 12 เดือน	52	24	46.15
ไม่ทราบประวัติ *	743	64	8.61
รวม	809	98	12.11

* เนื่องจากไม่ได้ระบุในใบกรอกประวัติสัตว์

ตารางที่ 5	ผลการตรวจวินิจฉัยโรคพิษสุนัขบ้า จำแนกตามอาการ ประเทศไทย พ.ศ. 2556		
อาการ	ส่งตรวจ	พบเชื้อ	ร้อยละของการพบเชื้อ จากจำนวนส่งตรวจ
ดุร้าย	59	43	72.88
ซึม	53	13	24.52
อื่นๆ	436	28	6.42
ไม่ทราบประวัติ *	261	14	5.36
รวม	809	98	12.11

* เนื่องจากไม่ได้ระบุในใบกรอกประวัติสัตว์

ตารางที่ 6

ผลการตรวจวินิจฉัยโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์
จำแนกตามจังหวัด ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2556

ลำดับ	จังหวัด	ส่งตรวจ	พบเชื้อ	ลำดับ	จังหวัด	ส่งตรวจ	พบเชื้อ	ลำดับ	จังหวัด	ส่งตรวจ	พบเชื้อ
1	กรุงเทพ	133	15	27	กำแพงเพชร	1	0	53	บึงกาฬ	0	0
2	อ่างทอง	0	0	28	นครสวรรค์	10	0	54	หนองคาย	0	0
3	นนทบุรี	21	3	29	สุโขทัย	2	0	55	สกลนคร	183	0
4	ปทุมธานี	14	1	30	ตาก	0	0	56	อุดรธานี	7	0
5	อยุธยา	9	1	31	อุทัยธานี	6	0	57	อำนาจเจริญ	1	1
6	สมุทรปราการ	14	7	32	น่าน	7	6	58	มุกดาหาร	0	0
7	ชัยนาท	4	0	33	เพชรบูรณ์	2	0	59	นครพนม	0	0
8	ลพบุรี	2	0	34	พิจิตร	2	0	60	ร้อยเอ็ด	3	0
9	นครนายก	1	0	35	พิษณุโลก	1	0	61	ศรีสะเกษ	4	3
10	สระบุรี	0	0	36	แพร่	0	0	62	อุบลราชธานี	7	6
11	สิงห์บุรี	0	0	37	อุดรดิตถ์	1	0	63	ยโสธร	15	0
12	สุพรรณบุรี	4	0	38	เชียงใหม่	220	0	รวม ภาคอีสาน		245	13
13	ฉะเชิงเทรา	16	8	39	เชียงราย	27	16	64	ชุมพร	0	0
14	จันทบุรี	1	1	40	ลำปาง	4	0	65	กระบี่	0	0
15	ชลบุรี	4	2	41	ลำพูน	0	0	66	นครศรีธรรมราช	1	0
16	ปราจีนบุรี	8	5	42	แม่ฮ่องสอน	0	0	67	พังงา	5	0
17	ระยอง	0	0	43	พะเยา	0	0	68	ภูเก็ต	1	0
18	สระแก้ว	7	1	รวม ภาคเหนือ		283	22	69	ระนอง	1	0
19	ตราด	0	0	44	บุรีรัมย์	17	0	70	สุราษฎร์ธานี	0	0
20	กาญจนบุรี	4	1	45	ชัยภูมิ	1	0	71	นราธิวาส	2	0
21	นครปฐม	3	0	46	มหาสารคาม	1	0	72	ปัตตานี	0	0
22	เพชรบุรี	0	0	47	นครราชสีมา	0	0	73	พัทลุง	0	0
23	ประจวบคีรีขันธ์	0	0	48	สุรินทร์	2	2	74	สตูล	1	0
24	ราชบุรี	1	0	49	กาฬสินธุ์	0	0	75	สงขลา	19	14
25	สมุทรสาคร	2	1	50	ขอนแก่น	1	0	76	ตรัง	3	3
26	สมุทรสงคราม	0	0	51	เลย	1	1	77	ยะลา	0	0
รวม ภาคกลาง		248	46	52	หนองบัวลำภู	2	0	รวม ภาคใต้		33	17
								รวม ทุกภาค		809	98

เอกสารอ้างอิง

1. น.สพ.กิติภัทท์ สุจิต และ สพ.ญ.วิไลภรณ์ วงศ์พุกกาสูง ศูนย์พัฒนาระบบงานระบาดวิทยาทางสัตวแพทย์ สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์
2. น.สพ.เบญจรงค์ สังขรักษ์, รายงานการสอบสวนโรคเบื้องต้น เรื่อง “การสอบสวนหาสาเหตุการระบาดของโรคพิษสุนัขบ้าอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย”, สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

ผู้เรียบเรียง

- น.สพ.สามารถ อ่อนสองชั้น
บรรณาธิการวิชาการ
น.สพ.ประวิทย์ ชุมเกษียร
ดร.สพ.ญ.เสาวพัทธ์ อึ้งจ้อย